

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MAISTO ĮSTATYMO NR. XII-1608 6¹ STRAIPSNIO PAKAITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-893(2) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 78 STRAIPSNIO PAKAITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-894(2)“ PROJEKTO DERINIMO PAŽYMA**

Nr.	Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl į pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies
1.	Lietuvos verslo konfederacija (asociacija), 2026-02-26 raštas Nr. 26-029SM	1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos maisto įstatymo Nr. XII-1608 6 ¹ straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-893(2) ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 78 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-894(2)“ projektui Nr. 26-121(2) (toliau – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektas) nepritariama pažymint, kad siūlomas griežtesnis nealkoholinių gėrimų prekybos reguliavimas (draudimas parduoti, nupirkti ar kitaip perduoti jaunesniems kaip 18 metų asmenims nealkoholinius gėrimus, kurių pavadinime yra alkoholinio gėrimo rūšies pavadinimas) grindžiamas nepakankamu mokslinių ir empirinių įrodymų kiekiu, įskaitant pagrįstų įrodymų nebuvimą apie priežastinį tokių nealkoholinių gėrimų vartojimo ryšį su ankstesne alkoholio vartojimo pradžia ar didesniu alkoholio vartojimo paplitimu tarp nepilnamečių. Atkreipiamas dėmesys, kad nealkoholiniai gėrimai savo sudėtimi prilygsta įprastiems gaiviesiems gėrimams, o juose esantis alkoholio likutis yra tapatus natūraliai fermentuotiems produktams ir pagal maisto saugos standartus neturi neigiamo poveikio žmogaus organizmui. Pažymima, kad tokie gėrimai nelaikomi alkoholiniais ar visuomenės sveikatai žalingais produktais nei pagal Lietuvos, nei pagal Europos Sąjungos teisę, todėl siūlomų ribojimų taikymas neatitinka teisėkūros tikslingumo ir proporcingumo principų. Teigiama, kad nealkoholinis alus, nealkoholinis vynas ir kiti panašūs gėrimai paprastai vartojami brandžių vartotojų, kurie renkasi šiuos gėrimus siekiant atsikvėpyti ar sumažinti	Neatsižvelgta. Siūlomas teisinis reguliavimas remiasi Lietuvos alkoholio kontrolės politikos nuoseklumu bei yra prevencinio pobūdžio. Pažymėtina, kad Lietuva jau taiko griežtas alkoholio reklamos, prekybos ir prieinamumo ribojimo priemones. Lietuvos teisinėje sistemoje įtvirtintas principas riboti produktus vaikams ir paaugliams, kurių dizainas imituoja alkoholinius gėrimus ir (ar) jų tarą. Nuo 2019 m. lapkričio 1 d. pagal Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 28 straipsnio 1 dalį Lietuvoje draudžiama gaminti ir (ar) parduoti maisto produktus, žaislus ir kitas prekes, skirtas vaikams ir paaugliams, kurių dizainas imituoja alkoholinius gėrimus ar jų tarą, pavyzdžiui, vadinamąjį „vaikišką šampaną“. Šis draudimas buvo priimtas siekiant mažinti alkoholio vartojimo kultūros normalizavimą tarp nepilnamečių. Diskutuojant apie nealkoholinių gėrimų, kurie savo pakuote, pavadinimu ir pateikimu primena alkoholinius gėrimus (pvz., nealkoholinis alus, vynas, sidras ir kt.), prieinamumą nepilnamečiams, kyla reguliavimo nuoseklumo klausimas. Valstybei jau nusprendus riboti vaikams ir paaugliams skirtus produktus, imituojančius alkoholinius gėrimus, siekiant apsaugoti nepilnamečius nuo ankstyvo alkoholio vartojimo kultūros formavimo, panašūs principai turėtų būti taikomi ir vertinant kitų alkoholi imituojančių produktų prieinamumą vaikams ir paaugliams. Leidimas nepilnamečiams laisvai įsigyti produktus, kurie savo pateikimu ir vartojimo kontekstu yra glaudžiai susiję su alkoholiu, gali būti vertinamas kaip nesuderinamas su bendru alkoholio kontrolės politikos tikslu mažinti alkoholio vartojimo patrauklumą. Nealkoholiniai gėrimai, kurie yra vizualiai ir konceptualiai tapatinami alkoholiniams gėrimams, gali prisidėti prie alkoholio vartojimo kaip socialinės normos įtvirtinimo tarp nepilnamečių, todėl valstybė gali siekti riboti jų prieinamumą vaikams ir paaugliams. Valstybės politika visuomenės sveikatos srityje paprastai yra grindžiama nepilnamečių apsaugos ir atsargumo principu. Esant ribotiems moksliniams įrodymams apie tiesioginį nealkoholinių gėrimų poveikį alkoholio vartojimo pradžiai, valstybė turi teisę ir pareigą taikyti prevencines priemones, kurios mažina alkoholio vartojimo normalizavimą tarp nepilnamečių. Produktai, kurie savo pakuote, pavadinimu ar pateikimu imituoja alkoholinius gėrimus, gali prisidėti prie alkoholio vartojimo kultūros formavimo vaikų ir paauglių aplinkoje, todėl jų prieinamumo ribojimas gali būti laikomas proporcinga prevencine priemone.

		alkoholio vartojimą, dėl to nealkoholiniai gėrimai yra laikomi viena iš pagrindinių alternatyvų, padedančių mažinti alkoholio vartojimą. Nauja tvarka apsunkintų šių gėrimų įsigijimą visiems vartotojams, mažintų jų patrauklumą dėl amžiaus tikrinimo pareigos ir sudarytų klaidingą įspūdį, kad nealkoholiniai gėrimai prilygsta alkoholiui ir kelia riziką visuomenės sveikatai.	Mokslinėje literatūroje nėra vienareikšmės nuomonės apie nealkoholinių gėrimų, primenančių alkoholinius, vartojimą. Kai kurie tyrimai rodo, kad egzistuoja sąsajų tarp nealkoholinių gėrimų vartojimo ir didesnio susidomėjimo alkoholiniais gėrimais, pavyzdžiui, vienas tyrimas atskleidžia, kad mokiniams, turėjusiems patirtį vartojant nealkoholinius gėrimus, susidomėjimas ar motyvacija vartoti alkoholinius gėrimus buvo didesnis nei tiems, kurie jų nevartojo ([Effect of Non-alcoholic Beverage Intake in Children on Alcoholic Beverage Drinking and Smoking] - PubMed), kitas tyrimas, kad jauni žmonės aptariamus nealkoholinius gėrimus labiau linkę suvokti kaip netipinius alkoholinius gėrimus, o ne kaip įprastus gaiviuosius gėrimus (https://movendi.ngo/wp-content/uploads/2025/04/1-s2.0-S0955395925000520-main.pdf). Tuo tarpu kiti tyrimai nurodo, kad „tik nealkoholinių gėrimų vartotojai“ (angl. „<i>NoLo only drinkers</i>“) daugeliu aspektų primena nevartotojus ir neturi ankstyvam probleminei alkoholio vartojimui būdingų rizikos veiksnių. Bet autoriai atkreipia dėmesį, kad reikalingi ilgalaikiai tyrimai, kurie apskirtai įvertintų priežastinį ryšį tarp nepilnamečių nealkoholinių gėrimų vartojimo ir vėlesnio alkoholio vartojimo. Tai reiškia, kad ne tik nėra patikimų įrodymų, jog šie gėrimai skatina vėlesnį alkoholio vartojimą, bet taip pat nėra patvirtinimo, kad priežastinis ryšys neegzistuoja. Atsižvelgiant į ilgalaikių tyrimų trūkumą ir kol nebus aišku, kokie yra ilgalaikiai nepilnamečių tokių nealkoholinių gėrimų vartojimo padariniai, siūloma taikyti atsargų požiūrį. Ypač svarbu išvengti situacijų, kai pasekmės sužinomos tik retrospektyviai – kaip tai nutiko su elektroninėmis cigaretėmis (Exploring adolescents' consumption of alcohol-free and low-alcohol drinks: a review of the literature and a drinking profile analysis - White Rose Research Online). Viešojoje erdvėje pasirodo diskusijų ir visuomenės atstovų reakcijų dėl to, kad nepilnamečiai Lietuvoje gali laisvai įsigyti nealkoholinių gėrimų, kurių pakuotė, pavadinimas ir (ar) pateikimas primena alkoholinius gėrimus (https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/lietuvoje-draudziant-vaikiska-sampana-alkoholio-pakaitalu-vaikai-gali-isigyti-laisvai-662-2163590?utm_source=chatgpt.com; https://www.jonavoszinios.lt/naujiena/jonavietis-sutriko-artikrai-galima-vaikams-parduoti-nealkoholini-sampana-vyna-alu). Pažymėtina, kad net ir nesant teisinio draudimo, kai kurios atsakingo verslo praktikos remiasi savireguliacijos principu ir nesuteikia galimybių tokių gėrimų įsigijimui nepilnamečiams (Pastebimas nepilnamečių susidomėjimas nealkoholiniu alumi: ar taip vaikai pratinami prie alkoholio skonio? - LRT). Nealkoholinių gėrimų ribojimas nepilnamečiams yra palaikomas akademinės bendruomenės ir toksikologų (https://www.lrt.lt/naujienos/sveikata/682/2507939/nealkoholiniai-gerimai-populiareja-gali-buti-pavojingi-kovojantiems-su-priklausomybe?srltid=AfmBOOpWqA9CnX8hVnL7tsAZULUru64MJgskrfy9lhKjtYO5tBkMWES;https://zagaresvysniukas.lt/straipsnius/nealkoholiniai-gerimai-nestumo-metu/). Šie pranešimai rodo, kad daliai visuomenės dabartinė situacija kelia susirūpinimą dėl nealkoholinių gėrimų vartojimo nepilnamečių aplinkoje. Atsižvelgiant į argumentą, kad nealkoholinis alus, nealkoholinis vynas ir kiti panašūs gėrimai paprastai vartojami brandžių vartotojų, siekiančių sumažinti ar atsakyti alkoholio vartojimo, jų pardavimo ribojimas nepilnamečiams neturėtų būti laikomas neproporcingu. Pažymėtina, kad siūlomas reguliavimas nenumato šių gėrimų draudimo ar ribojimo suaugusiems asmenims. Teiginys, kad nauja
--	--	---	--

		tvarka apsunkintų jų įsigijimą visiems vartotojams, nėra pagrįstas. Amžiaus patikra prekybos vietose yra įprasta ir jau taikoma praktika prekiaujant alkoholiu, tabako gaminiais ar kitais amžiumi ribojamais produktais, todėl tokia administracinė procedūra negali būti laikoma neproporcinga ar iš esmės mažinančia produkto patrauklumą suaugusiems vartotojams. Pateiktas teiginys, kad nepilnamečių prieigos ribojimas sudarytų klaidingą įspūdį, jog nealkoholiniai gėrimai prilyginami alkoholiniams ar kelia analogišką riziką visuomenės sveikatai, taip pat nėra pagrįstas. Be to, mokslinėje literatūroje nėra pakankamų įrodymų, kad nealkoholinių gėrimų plėtra ir vartojimas padeda mažinti alkoholinių gėrimų vartojimą, o kai kurie tyrimai rodo, kad nealkoholinių gėrimų vartojimas gali lemti nevienodus elgsenos pokyčius – vieni vartotojai sumažina alkoholio vartojimą, kiti nealkoholinių gėrimų vartojimą įtraukia į esamus alkoholio vartojimo įpročius (https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/40730394/; The use of alcohol-free and low alcohol drinks in attempts to restrict alcohol consumption: findings from a cross-sectional survey - PubMed). Todėl teiginys, kad šie gėrimai savaime yra viena iš pagrindinių alkoholio vartojimo mažinimo priemonių, nėra pakankamai pagrįstas. Aplinkybė, kad tokie gėrimai pagal galiojančius teisės aktus nelaikomi alkoholiniais ir atitinka maisto saugos reikalavimus, savaime nereiškia, kad jų vartojimo kontekstas negali būti reguliuojamas siekiant kitų viešojo intereso tikslų, pavyzdžiui, siekiant mažinti veiksnus, kurie gali prisidėti prie alkoholio vartojimo normalizavimo tarp nepilnamečių. Šiuo atveju reguliavimas yra susijęs ne su produkto sudėtimi, bet su jo simboline sąsaja su alkoholiniais gėrimais. Pažymėtina, kad teisėkūros praktikoje egzistuoja ne viena situacija, kai produktų prieinamumas nepilnamečiams ribojamas ne dėl tiesioginės jų žalos sveikatai, bet dėl siekio formuoti tam tikras visuomenės normas. Be jau minėto draudimo gaminti ir parduoti vaikams skirtus produktus, kurių dizainas ar pateikimas imituoja alkoholinius gėrimus, Lietuvoje taip pat ribojamas energinių gėrimų pardavimas nepilnamečiams, nors patys produktai pagal maisto saugos standartus nėra laikomi pavojingais. Todėl vien tai, kad produktas nėra pripažintas žalingu pagal maisto saugos standartus, savaime nepaneigia galimybės riboti jo prieinamumą nepilnamečiams. Teisėkūroje gali būti taikomas platesnis prevencinis požiūris, kai reguliavimas nukreiptas ne tik į tiesioginę produkto sudėtį ar toksikologinį poveikį, bet ir į socialinį kontekstą bei galimą poveikį nepilnamečių vartojimo normų formavimuisi. Siūlomas reguliavimas yra siauras, nes jis būtų taikomas tik tiems nealkoholiniams gėrimams, kurių pavadinime aiškiai vartojami alkoholinio gėrimo rūšies pavadinimai (pavyzdžiui, alus, vynas ir pan.). Tokia reguliavimo apimtis leidžia diferencijuoti įprastus gaiviuosius gėrimus nuo produktų, kurie savo pavadinimu ir pateikimu tiesiogiai siejami su alkoholiniais gėrimais, todėl priemonė negali būti laikoma pertekliu ar neproporcingu rinkos ribojimu. Papildomai pažymėtina, kad pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 168 straipsnio 1 dalį Europos Sąjunga yra įsipareigojusi užtikrinti aukštą žmonių sveikatos apsaugos lygį visose politikos srityse. Šioje dalyje taip pat nurodoma, kad Europos Sąjungos veikla pasižymi valstybių narių politiką papildančiu pobūdžiu. 168 straipsnio 7 dalyje aiškiai nustatyta, kad atsakomybė už sveikatos politikos apibrėžimą ir sveikatos priežiūros sistemų organizavimą tenka valstybėms narėms. Valstybės narės
--	--	--

			gali pasirinkti priemones, kurios, jų vertinimu, yra tinkamos siekiant užtikrinti visuomenės sveikatos apsaugą nacionaliniu lygmeniu. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektu siūloma numatomą teisinį reguliavimą notifikuoti Europos Komisijai. Ši procedūra suteiktų galimybę Europos Komisijai ir kitoms valstybėms narėms įvertinti planuojamų nacionalinių teisės aktų suderinamumą su Europos Sąjungos teise, įskaitant laisvo prekių judėjimo principą. Tai užtikrintų papildomą teisinį vertinimą ir sudarytų sąlygas iš anksto įvertinti, ar siūlomas reguliavimas yra proporcingas ir pagrįstas viešojo intereso tikslais, įskaitant visuomenės sveikatos ir nepilnamečių apsaugą.
--	--	--	--